

Szanowny Pan
Zbigniew Derdziuk
Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

WNIOSEK O UDOSTĘPNIENIE INFORMACJI PUBLICZNEJ

Ostatnie lata wiązały się z przyjęciem i realizacją nowych zadań przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, takich jak program 800+, świadczenie Dobry Start czy Polski Bon Turystyczny. Jednocześnie Zakład nadal realizował podstawowe zadania, do których został powołany oraz wprowadzał innowacyjne technologie, aby usprawnić swoje operacje. Od ubiegłego roku instytucja zaczęła także wdrażać rozwiązania oparte na sztucznej inteligencji.

Jednocześnie 2 sierpnia 2024 zacznie obowiązywać rozporządzenie w sprawie sztucznej inteligencji¹ (AI Act), który będzie regulował zasady związane z wykorzystaniem sztucznej inteligencji. Przepisy rozporządzenia będą wprowadzane stopniowo, a nowe prawo będzie obowiązywać w pełni po 24 miesiącach od ich wejścia w życie. Niemniej jednak, niektóre postanowienia będą musiały być przestrzegane wcześniej.

Z informacji prasowych wynika, że ZUS wykorzystuje sztuczną inteligencję m.in do **typowania przedsiębiorców, którzy zostaną skontrolowani pod kątem opłacanych składek zdrowotnych**. Algorytm wskazał wówczas ponad 2,6 tys. przedsiębiorców. Jak podkreślał wiceprezes ZUS Paweł Jaroszek, we wskazanych przez algorytm podmiotach ryzyko nieprawidłowości jest wyższe².

W związku z powyższym na podstawie art. 61 Konstytucji RP oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 902) Fundacja Panoptykon wnosi o udostępnienie informacji w następującym zakresie:

- 1) kodu źródłowego oraz algorytmu, w oparciu o który funkcjonuje opisany w wypowiedzi prasowej system;
- 2) umowy, na podstawie której ZUS dysponuje systemem. Jeśli udostępnienie umowy nie jest możliwe, prosimy o udostępnienie informacji na temat jej głównych postanowień, w szczególności stron umowy oraz ich wzajemnych zobowiązań;

¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689.

² Jw.

- 3) specyfikacji warunków zamówienia, jeśli została ona przygotowana w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w wyniku którego doszło do zawarcia umowy, o której mowa w pkt 2. Jeśli nie sporządzono specyfikacji warunków zamówienia, prosimy o udostępnienie innych informacji, które formułowały wymagania, jakie ma spełniać system;
- 4) informacji, czy system przewiduje środki nadzoru ze strony człowieka oraz środki techniczne ułatwiające interpretację wyników. Jeśli tak, to w jakim zakresie i na jakich zasadach?
- 5) instrukcji obsługi, jeśli została sporządzona. Jeśli nie, to w miarę możliwości prosimy o wskazanie cech, możliwości i ograniczeń skuteczności, a także przeznaczenia systemu;
- 6) informacji, jakie są konsekwencje oraz podejmowane przez ZUS czynności wobec wytypowanego przez system świadczeniobiorcy oraz świadczeniodawcy;
- 7) dokumentacji opisującej działanie/specyfikację systemu, sporządzonej po wdrożeniu systemu (np. dokumentacja analityczna, studium przypadku, wnioski z funkcjonowania).

Warto również przytoczyć orzecznictwo sądów, które wprost nadaje algorytmom walor informacji publicznej podlegającej udostępnieniu. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku o sygn. akt. III OSK 836/21³ stwierdził, że “algorytm przedstawiający sposób działania aplikacji sieciowej SLPS, za pomocą której wyznaczany jest skład rozpoznający sprawę sądową, mieści się w pojęciu informacji publicznej z tego względu, że informuje o sposobie funkcjonowania sądów, o sposobie przyjmowania i załatwiania spraw. W innym wyroku NSA⁴ wskazuje, że “sposób wyznaczania składów orzekających przez program informatyczny - System Losowego Przydziału Spraw (SLPS) prowadzi do wniosku, że program ten nie tylko “ma związek” z funkcjonowaniem sądów, ale w praktyce zastępuje działalność urzędnika lub sędziego, która to działalność stanowi sprawę publiczną (wyznaczenie składu sądu). Skoro tak, to względem na przejrzystość życia społecznego i prawidłowość funkcjonowania sądów przemawia za uznaniem, że kod źródłowy SLPS stanowi informację publiczną”.

Co istotne, systemy AI wysokiego ryzyka (z wyjątkami) będą podlegały obowiązkowi rejestracji w unijnej bazie (art. 49 w zw. z art. 71 AI Act). Z kolei informacje zawarte w bazie danych, o które częściowo wnioskujemy, będą dostępne publicznie.

Jesteśmy świadomi złożoności systemów opartych na sztucznej inteligencji, co może skutkować wyzwaniem w precyzyjnym przygotowaniu wnioskowanych informacji. Dlatego pozostajemy do dyspozycji w razie potrzeby udzielenia wyjaśnień.

³ Wyrok NSA z 19.04.2021 r., III OSK 836/21, ONSAiWSA 2022, nr 2, poz. 16.

⁴ Wyrok NSA z 26.05.2022 r., III OSK 1189/21, ONSAiWSA 2022, nr 6, poz. 92.

Prosimy o udostępnienie informacji za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres fundacja@panoptykon.org

.....
Małgorzata Szumańska
Wiceprezeska